בח.

מסורת הש"ם

י א מיי׳ פ״ו מהלכות ערכין יא ב מיי׳

יא ב מייי פייח מהכי ערכין הלכה יג: ג מיי' שם [ופי"ו מהלי מתנות עניים הל' ה טוש"ע יו"ד סי רמט סעי׳ א]: יב ד מיי׳ פ״ו מהל׳ ערכין הלכה

כא: יג ה מיי' עם הלכה ז: יד ו מיי' עם הלכה ה וכר"י : דמקיש

תורה אור השלם

 אַך כְּל חָרֶם אֲשֶׁר יְחַרְם אַשׁ לְיִי מִנְּכֹּל אֲשֶׁר לוֹ מֵאְדְם וְבְּהַמְּה וֹמְשְׁדָה אֲחָוְתוֹ לֹא יִפְּיַבר וְלֹא יְּגָאל כְּל חַרֶם קְדַשׁ קָדְשׁים הוֹא לְיִי: ויקרא כוֹ כֹח 2. וּשְׂבה מִגְרֵשׁ עְרֵיהֶם לֹא יִמְבֵּר כִּי אֲחָזַת עוֹלְם הוּא ַבְּכָּבּי בַ בְּעָּיָחָוּ כּוּלְבּ לָהֶם: ויקרא כה לר 3. בָּל חַרֶם בְּיִשְׁרָאֵל לְךְּ יִהְיָה: במדבר יח יד

הגהות הב"ח

(ל) גמ' מבהמה לתה לי: (ב) רש"י ד"ה והיכי דתי וכו" בכ"א. נ"ב סלעים כי כ"א סלעים עם החומש הוא כ"ו סלע ודינר החומש הוח כיו טוע.
יוא החומש על הסלע
יל: (ג) ד"ה אבל
ילטלין הס"ד ואח"כ וק"ל: (ג) ד"ה אבל וי מטלטלין הס"ד ואח"כ מ" למוכרו לעולם אבל במו לו רעות: (ד) ד"ה מכלל מראים: יד"ה מכלל מדאינטריד ליה:

שינויי נוסחאות

או והיכי דמי (ש"מ). בו ואם לאו אומרים לו הגעת (ש"ח), גן לוס כה אומרים לו הגעת (ש"ח), גן לדל חייב להיות סס (ש"ח), דן ל"ל ומשדה אחוזתו, סן לוך כל חרם לבלי (ש"מ). ו] אלס חייב להיות מם mrm. זו בלא עבדיו (m°n), זן לכלו עבויד (m°n), זן לעמעינן שדה משום דחיותיה אבל אדם סגיא ליה בשמעא בעלמא ואי אשמועינן הני (ש"ח), [כילקוט איתא ואי אשמועינן שדה משום דחיותה אבל אדם סגי ליה בשמעה בעלמל ואי אשמועינן הני תרתי בר'] (גליון), ט] הכתיב כי לחוות), י] קרן וחומש כ״ ש"ם), ין קרן וחומש כ"ו (ש"ם), אן נדפו"ר דאמוד, ינן דאמור בעלים ברישה (ח"ח). יגו מחומש בערים פריטו (ש"ח), יא כוחות דגמרינן (ש"ח), יד] ועוד דאייתי בפרק (ש"ח), עו] מה"ד מה בהמה יש לו רשות [והשלר נמחק] ש"ם), שון ול"ת והא שלה לתחה אין בידו למכרו לעולם שהרי כו' (m²n), יז] גי' נ"ק ואס מאמר אדילפינן מבהמה נילף משדה אחוזה שהרי אס כו', יח] אי נמי במתנה דאינה חוזרת ביובל בר"א דאמר ביש נוחלין אליבא דר"מ א"ג י"ל. ש"מ טו למוכרה לעולם כלומר כל בן נמוכנה לעולה בלומר כל מן שהיא בידו יש לו רשות מוכרה (ש"ח), ל] ונקיש מטלטלין (ש"ח),

בחרם הניתן לכהנים כתיב דהא בסיפיה דקרא כתיב לא ימכר ולא יגאל ואילו חרמי בדק הבית יש להם פדיון כהקדש והיכי קאמר במתני׳ ומה אם לגבוה כו׳ והא לאו לגבוה הוא כי אם לכהנים

הכנענים ופריך מינה לרב דאמר המקדים עבדו יצא לחירות דלמיהוי עם קדוש קאמר ומאי קפריך והא בחרמים אין בהן קדושת הגוף ולא דמי למקדים לומר דלמיהוי עם קדום האמר וי"ל דאפי׳ בחרמים הניתנין לכהנים יש בהן קדושת הגוף כדתני לקמן בפירקין (דף כט.) חרמים כל זמן שהן בבית בעלים הרי הן כהקדש לכל דבריהם נתנם לכהן הרי הן כחולין אלמא אית בהן קדושת הגוף: שו (אלא) [ת"ל] בהמה מה בהמה יש לו רשות למכור לעולם. וא"ת מו יו א"כ שדה אחוזה נמי שהרי אם מכרה חוזרת לבעלים ביובל וי"ל דמ"מ יש לו רשות להוליא מידו לעולם כגון אם הקדישה וגאלה אחר שמתחלקת לכהנים ביובל א"נ יחן י"ל דה"פ מה בהמה יש לו רשות למוכרה יש ושדה אחוזה נמי כל זמן שהיא בידו יכול הוא למוכרה משא"כ בבתו דמשתגדיל אין לו רשות למוכרה : החרים משלשלין נותנן לכל כהן שירצה שנאמר כל חרם בישראל לך יהיה. אין זה עיקר דרש דהא קרא אילטריך כדדריש ליה לקמיה נתנו לכהן הרי הוא כחולין לכל דבריו שנאמר כל חרם בישראל לך יהיה והא דאמר הכא נותנן לכל כהן שירלה מסברא הוא כמו תרומה שנותנה לכל כהן ואין לריך ליתנה לכהן שבאותו משמר ועוד אי הוי עיקר דרשא מאי הא דפריך לקמן כן ליקיש מטלטלין לקרקעות והלא גזירת הכתוב היא אלא ש"מ

דלאו עיקר דרשה הוא זה:

והיכי דמי כגון דאמרי בכ"א (ט. דהוי בין קרן יו בין חומש כ"ו דרגנו רבנן מבל אשר לו ולא כל אשר לו. וא"ת והא האי קרא ועוד ידן דאיכא בפרק השולח (גיטין דף לח:) מאדם אלו עבדיו ושפחותיו

היכי דמי דאמור בעשרים ואחד הבעלים קודמין 🕫 ואם לאו יו אומר לו הגעתיך: מתני' מחרים אדם מצאנו ומבקרו ומעבדיו ומשפחותיו הכנענים ומשדה אחוזתו ואם החרים את להחרים כל נכסיו על אחת כמה וכמה שיהא אדם בו חם על נכסיו: גבו' מנא הני אד פו דברי רבי אליעזר אמר ר"א בן עזריה נכסיו על אחת כמה וכמה שיהא אדם יו חם מין אחד ליחרמיה כוליה כתב רחמנא מאדם ולא כל אדם ואי כתב רחמנא מאדם דלא סגיא ליה בלא זו עבודה אבל שדה סגיא ליה בדיסתורן ואי אשמעינן הני תרתי משום דהכא חיותא והכא חיותא אבל מטלטלין ליחרמינהו כולהו צריכי (6) בהמה למה לי לכדתניא יכול יחרים אדם כנו וכתו עבדו ושפחתו העבריים ושדה מקנתו תלמוד לומר בהמה מה בהמה יש לו רשות למוכרה אף כל שיש לו רשות למוכרה והלא בתו קמנה יש לו רשות למוכרה יכול יחרימנה תלמוד לומר בהמה מה בהמה יש לו רשות למוכרה לעולם אף כל שיש לו רשות למוכרה לעולם: אמר רבי אלעזר בן עזריה אם לגבוה אין אדם רשאי כו': היינו ת"ק איכא בינייהו דרבי אילא

כולם אינם מוחרמים דברי ר"א א"ר אלעזר בן עזריה מה אם לגבוה אין אדם רשאי מילי דתנו רבנן ים מכל אשר לו ולא כל אשר לו מאדם ולא כל אדם מבהמה ולא כל בהמה יו משדה אחוזה ולא כל שדה אחוזה יכול לא יחרים ואם החרים יהו מוחרמין ת"ל במה אם לגבוה אין אדם רשאי להחרים כל על נכסיו וצריכא דאי כתב רחמנא מכל אשר לו הוה אמינא כל דאית ליה לא לחרים אבל

אתא גברא בחריקין: בותבר' מנאנו. מקלת לאנו אומר הרי הן חרם ונותנן לכהן: את כולם. שלא שייר לעלמו כלוס: להיות חם על נכסיו. שלח יבובום להדיוט: גבו מכל אשר לו. היינו מטלטלין ולא כל מטלטלין: מאדם. עבדים הכנענים: אד כל חרם. אכין ורקין מיעוטין: **בדיסחורן.** שיהא ארים לאחרים ויקבל שדות למחצה ולשליש ולרביע: אבל מטלטלין אימא ליחרמינהו כולהו. כתב רחמנא מכל אשר לו ולא כל אשר לו דהיינו מטלטלין (ג) : בתו יש לו רשות למוכרה בקטנותה ולא בנערותה: המבובו. לעניים: יו חומש. דגמרינן מיעקב דכתיב ביה תרין עישורין א. ר' אלעזר בן עוריה אית ליה דרבי אילא דהא אתא לאשמועינן שיהא אדם חס על נכסיו ר"א לית ליה דרבי אילא דאי בובו טובא לא איכפת לו אלא ששייר לעלמו קלת דומיא דחרם: בותבר' שהחרמים שלהם. דכתיב יי כל חרם בישראל וגו׳ וכיון דדידיה הוא מה הנאה בכך אי הוה מחרים איהו גופיה זכי ביה ולא יהב ליה לכהן אחר: נראין דברי ר' יהודה. : דלוים אין מחרימין בקרקעות ודברי ר' שמעון במטלטלין. שהרי אין החרמים שלהן הלכך אי מחרימי מטלטלין חיילא עלייהו חרם ויהבי להו לכהנים: גבו' (ד) מדאיצטריך ליה לרבי למימר במטלטלין נראין דברי ר"ש דמשמע אבל בקרקעות אין נראין דבריו מכלל דאקרקעות נמי פליגי: שחף רבי שמעון לח נחלק

ודינר וזה מוסיף ה' היינו ל"א ודינר: הבעלים קודמין. דאי הוה יהבינן

ליה להאי הוה פסיד הקדש דינר ממאי יאן דאמור יבן ברישא הלכך הדרי

אבעלים על כרחייהו: ואם לאו אומר לו לוה הגעסיך. דאמרי בעלים

בקרקעות שדברי ר"ש במטלטלין: ידאמר רבי אילא באושא התקינו המבזבז יאל יבובז יותר מחומש מעשה באחד שבקש לבזבז יותר מחומש ולא הניחו לו חבריו ומגו רבי ישבב ואמרי לה רבי ישבב ולא הניחו לו חביריו ומגו רבי עקיבא: מתני' יהמחרים בנו ובתו ועבדו ושפחתו העברים ושדה מקנתו אין מוחרמין שאין אדם מחרים דבר שאינו שלו∘ הכהנים והלוים אין מחרימין דברי רבי יהודה ר"ש אומר הכהנים אין מחרימין יבו שאינו שלוא הכחנים והלוים אין מחוימין דבר דבי החדר דש אומו הכחנים אין מחוימין שהחרמין שלהן והלוים מחרימין שאין החרמין שלהן אמר רבי נראין דברי רבי יהודה בקרקעות שנאמר כי אחוזת עולם היא להם ודברי ר"ש במטלטלין שאין החרמין שלהן: גמ' ור' יהודה בשלמא מקרקעי לא מחרמי דכתיב יכי אחוזת עולם היא להם אלא מטלטלי ליחרמי אמר קרא מכל אשר לו ומשדה אחוזתו מקיש מטלטלין לקרקעות ורבי שמעון בשלמא כהגים כדאמרן אלא לוים בשלמא מטלטלים לחרים דלא מקיש אלא מקרקעי אמאי הכתיב בשלמא כהגים כדאמרן אלא לוים בשלמא מטלטלים לחרים דלא מקיש אלא מקרקעי אמאי הכתיב ים אחוזת עולם היא להם מאי מחרימין גמי דקאמר מטלטלי והא מדקתני סיפא אמר רבי גראין דברי רבי יהודה במקרקעי ודברי רבי שמעון במטלטלי מכלל דרבי שמעון מקרקעי גמי קאמר הכי קאמר אמר רבי יהודה במקרקעי ודברי רבי שמעון בקרקעות שאף ר"ש לא גחלק [עליו] אלא במטלטלין אבל רבי גראין דברי רבי יהודה לרבי שמעון בקרקעות שאף ר"ש לא גחלק (עליו) אלא במטלטלין אבל בקרקעות מודה ליה: א"ר חייא בר אבין יהחרים ממלמלין נותנן לכל כהן שירצה שנאמר יכל חרם בישראל

עליו כו'. והכי משמע מילתיה דרבי

נראין דברי ר' יהודה לר' שמעון

ולעיל כד.ז. ב) ותוספתא פ"ד ה" (נעיל כר:), כם [מוטפמח פי ד ה"י ע"ש], ג) [ובקרא כחיב ובהמה ובקרבן אהרן לא גריס לה מבהמה ולא כל בהמה], ד) כתובות נ. ע"ש סו: ע"ש, ה) [תוס׳ פ"ד הי"ב], ו) ובראשית כחן, ו) ובמדבר יחן,

מוסף רש"י

באושא התקינו. כשהיתה סנהדרין באושא, שגלתה וישבה שם סנהדרי גדולה, כדאמרינן בר״ה קנה לי גדונה, כדונוניק ב"ה (לה), גבי עשר מסעות (ב"ם לה). המבובד. לעניים, אל יבובד יותר מחומש. שנוכסיו, שלח ילטרך לבריות (כתובות נ.).

רבינו גרשום ואם לאו אומר לו. לזה תז אתה

. כ״ו שקלים והגיעתך]: מחרים כ״ר שקלים והגיעתך]: מחרים אדם קצת מצאנו ומבקרו כו'. לשם שמים שיכול לומר הרי הם חרם עלי ונתפסין: על אחת כמה וכמה שיהא אדם חם על נכמיו. כנגד הדיוט שלא יכזכז אותז . להדיוט שלא יתנם כולם לאחרים שישייר לעצמו כלום מהיכן שישייר לעצמו כלום מהיכן יחיה: גם': [ת"ל אך. וכל אכין ורקין מיעוטין: אבל שדה. אימא ליחרם כל שדותיו דסגיא ליה באריסות שיכול ליקח שדות של אחרים באריסות ויכול לחיות בהן]: ואי אשמעינן שדה. גרידא הוה אמינא משום הכי לא ליחרמינהו לכולהו שדותיו משום דחיותיה מינייהו אבל מאדם אימא ליחרמינהו לכולהו עבדיו יימא ליוורמינהו לכולהה עבויו יסגי ליה בשמעא בעלמא: משום יהכא והכא חיותיה. דבין שדות ובין עבדים אין אדם יכול לחיות בלא שדות ובלא עבדים ואם יחרים כל עבדיו אינן מצויין עבדים (אחרים) טובים תדיר לקנות אבל מטלטלין דשכיחי מטלטלין אחרים למיזבן בכל שעה שירצה אימא ליחרמינהו וכולהו כתב רחמנא מכל אשר לו (כולהו כוב הומנא מכל אשו לד ולא כל]: מה בהמה יש לו רשות למוברה, לחלוטין ורשאי להחרים למעוטי בנו ובתו עבדו ושפחתו העברים ושדה מקנה שאינו רשאי למוכרן: [או יכול הואיל ורשאי בתו קטנה יכול יחרימנה ת"ל בהמהן מה בהמה כר אלא (עד שהיא) בקטנותה אבל משבגרה שוב אינו רשאי למוכרה: [היינו דת"ק. ת״ק נמי למוכרה: ן היינו דתיק. תייק נמי אמר אם החרים את כולן אינן מוחרמין: איכא בינייהו דר' אילא דאמר. במסכת כתובות המבובו את נכסיו לצדקה אל יבובו יותר מחומש שלא יצטרר . לבריות ת״ק דלא אמר יהא אדם חס לית ליה דר׳ אילא אלא אם כל השאר ור׳ אלעזר בן עזריה דאמר יהא אדם חס אית ליה דר׳ אילא שיהא חס ואל יבזבז יותר מן החומש: שבקש לבובו יותר מחומש]: מתני": שאין אדם מחומש]: דבר שאינו שלו. דעבד מחרים דבר שאינו שלו. דעבד צברי ושדה מקנה חוזרין ביובל: [הכהנים והלוים אין מחרימין. נכסיהן שאין נוהג בהן דין חרמים נכסיהן שאין נוהג בהן דין חרמים כדמפרש לקמן: שחרמין שלהן. מה יתרון אם היה מחרים שלו שחרמים לכהנים: נראין , רברי ר' יהורה. דאמר לויים אין

- החורה או היא היא היא היא היא היא משפעון דאמר לוים מחרימין במשלמלין הואיל ואין חומין שלהן אלא של כהנים הלכך מחרימין: מקיש משלמין לקרקעות. מה קרקעות אין מחרימין במשלמלין הואיל ואין חומין שלהן אלא של כהנים הלכך מחרימין: מקרקעות ודברי ה' שמעון דאמר לה לר שמעון דמה מכריע קאמר הכי נראין אבל מכלל דר' שמעון נופיה מקרקעי נפי קאמר דברי ה' יהודה לר שמעון דלויים אין מחרימין בקרקעות דמרים בישראל לך יחיה. לאיזה מחרימין וחבי קאמר רבי נראין דברי ה' יהודה לר' שמעון דלויים אין מחרימין בקרקעות דמרים כי אחוות עולם היא להם שאף רבי שמעון לא נחלק עליו כו'): החרים משלמלין. בישראל קא מירי: שנאמר כל חרם בישראל לך יחיה. לאיזה . כהן שירצה יתנם כלומר שטובת הנאה שלו:

מחרים אדם מצאנו ומבקרו ובו'. לכאורה נראה שאם החרים כל צאנו ואע"פ שנשאר כל בקרו לא הוי חרם, וכן אם החרים כל עבריו אע"פ שנשארו שפחותיו, מדקתני מצאנו דמשמע מקצת צאנו ולא כל צאנו וכן כולם, וא"א לומר כן דאמרי בנמרא מנא הני מילי ומייתי ברייתא דררשי מאדם ולא כל אדם ומבהמה ולא כל בהמה משמע אם נשאר לו מקצת אדם או מקצת בהמה הוי חרם, וצריך לומר דמצאנו ומבקרו הכל אחד וכן מעבדיו ומשפחותיו. הרא"ש ז"ל. גליון: יכול יחרים אדם בנו כו'. גליון. נראה דבנו נקט אגב בתו וכדי נסבה דבתו וכל אינך סד"א זכות שיש לו בהן יכול להחרימו אבל בבנו אין בו זכות מן התורה עכ"ל הרא"ש ז"ל. אבל הר"י ז"ל כתב דהו"א משום שזוכה במציאתו מדרבנן יכול להחרימו: הכהנים אין מהרימין שהחרמים שלהם. כלומר אף אם יחרימו הרי הם זוכים בהם דוריא משום שוכוד בפציאות מדרבו, יכול להחזימה זכונים אן מחזיכם של מחזיכם שימום. כלומו אף אסיוזימים והידי הם וכים מיד ותימה מה נתינת טעם הוא זה מימ יהא חרם וימעלו בו עד שיאמר אני רוצה לוכות בו, ניכית חצירו של אדם קונה לו שלא מדעתו [מ״מ] נפקא מינה אם החדים מטלטליו שהם ברשות אחר וצריך עיון. ררא״ש וי"ל: [בשלמא מקרקעי כו' דכתיכ] כי אחוות, קולם היא להם. וא״ת לר״מ דאמר מתנה אינה חוזרת א״כ לא ליהבו במתנה קרקעותיהם וי״ל דודאי לא דבר הכתוב רק מדבר שאין חוזר מגזרת הכתוב כגון חומים דכתיב לא יגאל ולא ימכר וכגון מוכר בית בבתי ערי חומה שהן לצמיתות לקונה, ועיין בתוס' לקמן דף ל״א [ע״ב

. "די דאי ר"מ] הר"י ז"ל: בשלמא מקרקעי כר. וא"ת לר"מ דאמר מתנה אינה חוורת ביובל לא היה להם ליתן שדותיהם במתנה לפי שלא יחזרו להם עוד וכתיב אחוות עולם היא להם וי"ל דמזה לא הזהיר הכתוב דמסתמא לא הזהיר אלא מדבר שאינו חוור מגזירת איתות לוהם ליו לפור במהותו בלים היא לוה לי רבות את חידה ולחובר במהובא את החודה את מובד שבים והוה הבתידה. הכתוב כגון מתנה מזה לא הואיר הכתוב, א"נ י"ל מתנה אע"ג שאינה חוזרת ביובל מ"מ לא מיקרייא אינה חוזרת שהרי בידו לגואלה כמו מכר כדתנן לקמן בפ"ב הגיע י"ב חדש ולא נגאלה היתה חלוטה אחד הלוקח ואחד הניתן לו במתנה משמע אבל עד סוף י"ב חדש בידו לגאול ביז מוכר ביז נותז וכז מצא מורי הרמ"ר גבי מוכר שדה אחוזה וגאל את ממכר אחיו לרבות הנותז במתנה וכיוז דבידו לגואלה אין זו הפקעה והוי שפיר עדיין אחוזת עולם. תוס׳ החסרים מן הדפוס: תוס' ד"ה (אלא) [ת"ל] וכו' וא"ת וכו'. וז"ל הרא"ש יה המקבה ההיי שפיר פניין אחות פניטר, הוט החסים כן ההסטיבות כדור להפיטרות (בבי דריק הבריה הכנים היידי המקבה המי 2." הקדש יכול להפקיעה מתחת ידו לעולם וכן ע"י מתנה לריש האמר בבכרורת (נבי) מתנה אינה כמר "כ: בשא"ה 3. למוכרה. איינ י"ל דייפוי כח הוא זה אה ידיש לו רשות למכור בהמתו אבל בתו הורע כחו דאין לו רשות למוכרה לעולם